

OPIOIDY NIE SÚ ZLATÉ TEĽA

Marta Kulichová, ACHB, KAIM, UNM, Martin

Zlaté tel'a, Kniha Józuova 2,11

2

- **Jedným z prikázaní, ktoré dal Hospodin svojmu ľudu, bolo, že nemajú mať iných bohov.** Pán Boh urobil pre svoj ľud mnoho zvláštnych vecí a prial si, aby si ľud stále pripomínal slová, ktoré povedal. Izraelci sľúbili, že budú robiť všetko, čo Pán Boh od nich žiada, ale tento svoj sľub nedodržali.
- **Mojžiš bol na hore Sinaj, kde hovoril s Hospodinom.** Prešiel jeden týždeň, potom druhý, d'alší a **Mojžiš sa stále nevracal.** Ľud videl síce oblak na vrchu, ale Mojžiša nevideli. Povedali si, že sa mu možno niečo stalo a že sa už nevráti.
- **Preto prišli k Áronovi a povedali mu, aby im urobil bohov,** ktorí pôjdu pred nimi a budú ich viesť. **Chceli mať boha, ktorého by mohli vidieť.**
- **Áron** nakoniec ich žiadosti vyhovel a **prikázal im, aby priniesli všetky zlaté náušnice. Roztavil ich a urobil z nich zlaté tel'a.** Keď ľud videl zlaté tel'a, začal od radosti spievať a tancovať.

Zlaté tel'a, Kniha Józuova 2,11

3

- **Hospodin to všetko videl a bol smutný.** Povedal Mojžišovi, aby zostúpil z hory, pretože ľud porušuje sľub, ktorý dal. **Mojžiš** sa ponáhl'al dole, počul, ako ľud spieva a jasá a uvidel zlaté tel'a. **Videl, že porušujú Božie prikázania – mali sa modliť k Hospodinovi a spievať Mu, ale oni sa namiesto toho modlili k zlatému tel'at'u.** Veľmi ho to nahnevalo a dosky s Božími prikázaniami, ktoré mal v rukách, hodil na zem. Tým chcel ukázať, že Izraelci si nezaslúžia, aby im Pán Boh dal svoj Zákon.
- **Potom Mojžiš vzal zlaté tel'a, spálil ho v ohni, rozdrvil na prach.** Tento prach potom vysypal na vodu a dal ju piť Izraelcom. **To preto, aby im ukázal, že bohovia zo zlata im nemôžu pomôcť, keď budú v ťažkostiach.**
- Tých, ktorí neľutovali svoju neposlušnosť, Hospodin potrestal. Niektorí ale ľutovali svoj hriech a tým Mojžiš povedal, aby poslúchali Pána Boha a On im odpustí. Potom Mojžiš odišiel opäť na horu a prosil Hospodina, aby odpustil ľudu jeho hriech. A tým, ktorí svoj hriech ľutovali, Pán Boh skutočne odpustil.

História a silné opioidy

4

- Jehova zoslal spánok na muža a on spal; potom vybral jedno z jeho rebier a zavrel mäso v tomto mieste. (Genesis 2:21)
 - Boh bol milosrdný, nechcel, aby človek trpel bolesti.
- V starom Grécku mali boha spánku Morfea
 - Od neho má názov morfín, jeden z alkaloidov ópia
- Užívanie ópia najskôr udržiavalo a neskôr znížilo populáciu: ženy mali menej detí, než tie v iných krajinách... slabí fajčiaro ópia, zo západnej Indie sa stali ženskejší ako ženy.“ (Ch. A. Bruce. „Report on the manufacture of tea and on the extent and produce of the tea plantations in Assam. Calcuta, 1839.)
 - Ópium získalo zlú povest' - ópiofóbia

Za posledných 30 rokov sa dosiahol významný pokrok v liečbe bolesti

5

- Zmenili sa etické princípy
 - ▣ Právo na úľavu od bolesti je základným ľudským právom
 - ▣ Ponechať pacienta trpieť bolesťou je klasifikované ako zanedbanie lekárskej povinnosti
- Zmenili sa liečebné princípy
 - ▣ 3-stupňový analgetický rebrík WHO
 - ▣ 2-stupňový analgetický rebrík WHO
 - ▣ Zásady liečby prelomovej bolesti
 - ▣ Opioidy sú indikované u silnej bolesti každej etiológie, rozhoduje len intenzita

Zmenil sa postoj verejnosti k opioidom

6

- S paletou nových opioidov, variabilitou aplikačných foriem, s novými názvami, síce stigma morfínu neustúpila, ale „náplast' na bolesť“ chce každý...
- Po ére antibiotík nastúpila éra opioidov
 - (extenzívne rozširovanie preskribcie antibiotík spôsobilo rezistenciu na väčšinu z nich, dnes zas umierame na banálne infekcie...)
- Silné opioidy, s výnimkou morfínu, v SR podliehajú preskribčným obmedzeniam
 - ▣ Algeziológ, onkológ, neurológ, reumatológ, ortopéd, t.j. odborníci, ktorí majú v svojej náplni liečbu bolesti

U.S. Opioid Risk Management Initiatives

7

J.C.Ballantyne, Pain Clinical Updates, Vol. XVII, is.6, November 2009

- V posledných rokoch je významná zmena v preskripcii analgetík, v prospech opioidov,
 - ▣ aj vďaka významnému sponzorovaniu farmaceutických firiem.
- Eskalácia preskripcie opioidov vyvolala sociálnu krízu.
- Alarmujúcou skutočnosťou je, že 68% úmrtí vo vzťahu k opioidom bolo zaznamenané v rokoch 1999-2004,
 - ▣ podľa Centier kontroly chorôb a prevencie
 - (Kuehn BM, Opioid prescriptions soar: Increase in legitimate use as well as abuse. JAMA 2007, 17: 249.)

Vzostup spotreby opioidov v U.S.

DEA, august 1. 2007

8

Predané množstvo (gramy)						
liek	1977	1999	2001	2003	2005	Nárast %
oxykodon	4450	9718	19947	26655	30629	588
metadon	519	965	1893	3684	5363	934
fentanyl	74	107	186	317	388	423
morfín	5923	6805	8811	12304	15055	154
hydrokodon	8699	12103	15597	21107	25803	197
hydromorfon	242	293	401	579	781	224

Účinnosť / bezpečnosť opioidov

9

- pri dlhodobej aplikácii treba zohľadniť, že endogénny opioidný systém ovplyvňuje
 - ▣ Percepciu bolesti
 - ▣ Afektívne správanie
 - ▣ Fyziologické funkcie
 - neuroendokrinné
 - imunologické
 - autonómne
 - Respirácia, tlak krvi, regulácia teploty, motilita GITu
 - respiračná depresia – pri pozornej titrácii nie je problém

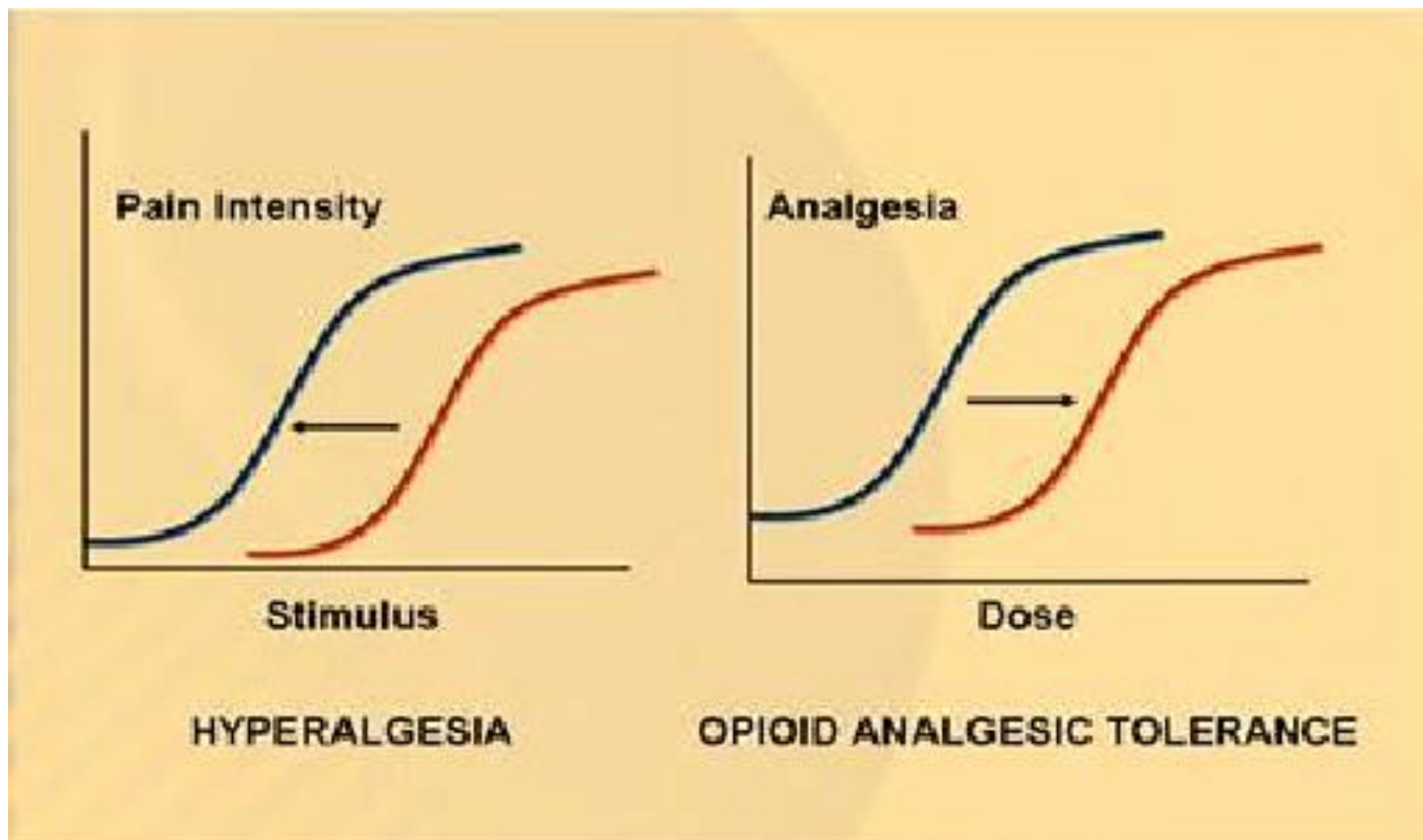
Pôvodné postuláty o opioidoch sa korigujú

10

- Silné opioidy nemajú „stropový účinok“ ?
- Fyzická závislosť
- Addikcia
 - ▣ (3,2-18,9%) u chronickej nenádorovej bolesti
- Tolerancia
- Sy opioidmi indukovanej neurotoxicity
- Sy opioidmi indukovanej endokrinopatie
- Sy opioidmi indukovanej obstipácie

Tolerancia: krivka dávka-účinnosť \rightarrow účinnosť \downarrow , riziko akumulácie toxických metabolitov a neurotoxických účinkov \uparrow

11

Endokrinné účinky opioidov

Symptómy hypogonadizmu

Znížené libido

Erektilná dysfunkcia

Infertilita

Depresia a anxieta

Zníženie svalovej masy a sily

Únava

Návaly a nočné potenie

Amenorhoe, menštruačné poruchy,
galaktorea

Osteoporóza a fraktúry

Bolesť? ↓ účinnosť opioidov

Centrálny hypogonadizmus

↓ GnRH

↓ pituitárny LH, možno aj FSH

↓ adrenálny DHEAS a
testosteron

↓ estradiol a progesteron ♀

↓ testikulárny testosteron ♂

↓ možná deficiencia kortizolu

↓ možná rastového hormónu ♂

Čas na zmenu prístupov

13

- Je potrebné určiť populáciu kandidátov pre liečbu opioidmi na podklade súčasných štúdií.
- Zohľadniť že:
 - ▣ opioidy majú „limitovaný účinok“ pre dlhodobú aplikáciu.
 - ▣ Súčasné guideliney doporučujú opatrný prístup k eskalácii dávky.
 - ▣ Predpokladá sa, že prolongácia vysokých dávok opioidov nie je ani efektívna, ani bezpečná, o čom svedčí aj analýza vedľajších účinkov dlhodobej aplikácie opioidov.
- Oscar de Leon-Casasola: Opioids for Chronic Pain: New Evidence, New Strategies. 13th World Congress of Pain September 2010 Montreal

Chronická nenádorová bolesť, kto je vhodným kandidátom na liečbu opioidmi?

14

- Posledné štúdie potvrdili, že môžu byť cennou alternatívou u neuropatickej bolesti ako 3-st. voľba.
- Môžu by použité u pacientov s chronickou mechanickou bolesťou chrbta, kde nie je indikovaná neurochirurgická intervencia.
- Pri osteoartritíde nereagujúcej na acetaminofen, pri kontraindikácii NSA a COX2
- Pri zohľadnení nežiadúcich účinkov opioidov, ak nič neúčinkuje, môžu vždy byť súčasťou liečby bolesti.

■ Oscar de Leon-Casasola: Opioids for Chronic Pain: New Evidence, New Strategies. 13th World Congress of Pain September 2010 Montreal

10 krokov úspešnosti liečby bolesti opioidmi

15

1	Diagnóza bolesti, liečebný plán, snaha liečiť vyvolávajúcu príčinu
2	Psychologické zhodnotenie, vrátane rizika addikcie
3	Informovaný súhlas
4	Dohodnúť cieľ liečby : nie odstránenie bolesti, ale prijateľná úľava, kontrola bolesti a zlepšenie kvality života
5	Pred-/po liečbe hodnotiť intenzitu bolesti a životné aktivity
6	Vhodná skúšobná doba: opioidy +/- adjuvančná medikácia
7	Prehodnocovanie hladiny bolesti a funkčnosti
8	Pravidelne hodnotiť „ 4A “: A nalgesia, A ctivity, A dverse reactions, A berrant behavior
9	Periodicky prehodnocovať liečbu vyvolávajúceho ochorenia, diagnózu bolesti, komorbidity, liečbu bolesti
10	Dokumentácia liečby ochorenia, liečby bolesti, aktualizácia podľa guidelinov a zásad bezpečnej preskribcie

Silné opioidy nie sú zlaté tel'a, netreba z nich robiť modlu, ale ani im nekaziť dobré meno nesprávnym používaním....

16

Ďakujem za pozornosť